Marko Nurmikolu

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain, ympäristönsuojelulain, hallinto-oikeuslain ja tuomioistuinlain muuttamisesta (HE 160/2025 vp)

Kuntaliitto kiittää ympäristövaliokuntaa asiantuntijalausuntopyynnöstä ja esittää kantanaan seuraavaa:

Kuntaliitto pitää asianmukaisena keskitetyn ns. luokitteluviranomaisen (EEJ-viranomainen) perustamista uuden Lupa- ja valvontaviraston yhteyteen, koska sivutuotteeksi ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien ehtojen tarkasteluun tarvitaan lisää aiheeseen perehtynyttä asiantuntemusta. Luokittelupäätöksiä on kunnan lupaviranomaisissa tehty harvakseltaan, joten vankkaa asiantuntemusta aiheeseen ei ole kaikkialla ehtinyt kehittyä päätöksenteon kannalta riittävällä tavalla.

Kuntaliitto kannattaa myös nyt esitettyä ratkaisua (hallituksen esityksessä vaihtoehto B), jossa ympäristölupaviranomainen voisi ratkaista myös aineen tai esineen luokitteluasian silloin, kun se sisältyisi toiminnanharjoittajan ympäristölupahakemukseen tai ilmoitukseen. Jos toimivalta lupahakemuksen tai ilmoituksen käsittelyyn olisi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella, tämän olisi pyydettävä luokitteluasiassa lausunto Lupa- ja valvontavirastolta. Lupa- ja valvontaviraston antama lausunto kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ympäristölupakäsittelyn yhteydessä on hallinnollisesti toimivampi ratkaisu kuin kaikkien EEJ-päätöksenteon siirtäminen Lupa- ja valvontavirastolle. Tässä esitetyssä vaihtoehdossa yksi viranomainen tekee yhdestä jätetoiminnasta päätöksen kuultuaan ensin asiantuntijaviranomaista jätteeksi luokittelun päättymisestä ja sivutuotteesta. Lupa- ja valvontaviraston antaman pakollisen lausunnon antaminen saattaa viivästyttää muuten varsin sujuvaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupamenettelyä. Uuden Lupa- ja valvontaviraston resurssit lausuntojen käsittelyyn tuleekin varmistaa.

Kuntaliitto näkee myös uhkia siinä, että luokitteluratkaisut keskitetään Lupa- ja valvontavirastoon. Ympäristölupaprosessissa edellytetyt selvitykset vaihtelevat riippuen siitä, onko kyseessä jätteen käsittely tai tuotteen käyttö

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

raaka-aineena. Aineen, esineen tai hyödynnetyn jätteen sivutuote- tai ei enää jätettä (EEJ)-status voi olla ympäristöluvanvaraisen laitoksen ja sen valvonnan kannalta olennainen tieto. Jos jäte muuttuu tuotteeksi varsin myöhäisessä vaiheessa lupaprosessia, on osa selvityksistä ja kuulemisista ollut mahdollisesti turhia tai virheellisiä. Luokittelulla ei ole ainoastaan merkitystä materiaalin jatkokäytön kannalta, vaan myös muun muassa varastointitavan, -ajan ja -määrien sekä toiminnan raportoinnin kannalta. On huomattava, että sellainen hyödyntämistoimenkin läpikäynyt jäte, joka ei täytä tuotteen laatuvaatimuksia, voi edelleen olla jätettä. Myös ympäristöluvanvaraisuus tai lupaviranomaisen toimivalta riippuu jätteen määrästä. Jos osa jätteestä muuttuu tuotteeksi, voi valtion lupaviranomainen joutua siirtämään lupahakemuksen kunnan lupaviranomaisen käsiteltäväksi.

Kuntaliitto ehdottaakin, että tiivis vuorovaikutus eri viranomaisten välillä ja laaja muutoksenhaku säilytetään myös luokittelupäätöksissä ja niiden muutoksissa.

Ympäristöluvan muutokset ja jätteen muuttumisen tuotteeksi vaikutukset vakuuteen pitää aina joka tapauksessa käsitellä luokittelupäätöksestä erillisessä prosessissa.

Tiedottaminen, kuuleminen ja muutoksenhaku

Lupa- ja valvontaviranomaisella on ympäristöluvan valvontaviranomaista kuulematta oikeus muun muassa vahvistaa, muuttaa ja peruuttaa luokittelupäätös. Vahvistamispäätös voi vaikuttaa merkittävästi vireillä oleviin valvontatoimenpiteisiin. Valvontaviranomaisen onkin erittäin tärkeää saada välittömästi tieto kaikista vireillä olevista muutostoimenpiteistä, jotka kohdistuvat valvottavaan toimintaan. Valvontaviranomainen valvoo esimerkiksi myös muiden kuin jätteiden varastointia ja liikuttelua. Osa tuotteista voi toimia myös esimerkiksi meluesteinä.

Kuntaliitto esittääkin uutta pykälää 5 i:

Lupa- ja valvontaviraston on ilmoitettava luokittelupäätöksen ja sen muutoksen tai peruuttamisen vireilletulosta ympäristölupaa valvovalle viranomaiselle. (tähän pykälään voi siirtää myös päätöksen tekemisestä ilmoittamisen)

Kuntaliitto on huolissaan ympäristöasioiden valitusoikeuden rajaamisesta. Osa lupa- ja oikeusjärjestelmän hyväksyttävyydestä syntyy laajan valitusoikeuden kautta. Ihmisten elinympäristöön vaikuttavat asiat on tärkeää saada tarvittaessa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Myös kunnilla on tärkeä itsehallintoonsa liittyvä tehtävä toimia osallisina kuntalaisten elinympäristöön liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilla tulee

säilyä valitusoikeus muun muassa ympäristönsuojelulain 22 §:n mukaisissa yleisen edun tilanteissa. **Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valitusoikeudesta tuleekin kirjata selkeämmin pykälään 138.1,5:**

toimivaltaisella markkinavalvontaviranomaisella 5 d, 5 f ja 5 g §:ssä tarkoitetusta päätöksestä. Edellä 1 momentin 2–3 kohdan mukainen valitusoikeus ei kuitenkaan koske 5 d, 5 f ja 5 g §:ssä tarkoitettua päätöstä.

Ehdotettu uusi menettely poikkeaisi merkittävästi ympäristönsuojelulain mukaisesta ympäristölupamenettelystä. Yleisön kuulemista ei järjestettäisi, vaan päätöksenteko olisi asiantuntijavetoista. Ehdotuksessa on Kuntaliiton mielestä osin virheellisesti yksinkertaistettu jätteen muuttumista tuotteeksi pelkässä viranomaismenettelyssä. Asia ei useinkaan ole täysin mustavalkoinen, vaan luokitteluprosessissa on paljon tulkinnanvaraisia harkintatilanteita, joiden arvioimiseen ja selvitysten saamiseen nykyinen laaja ympäristönsuojelulain mukainen vuorovaikutusprosessi ja valitusoikeus on toimiva prosessi. Jätteen käsite on tulkinnanvarainen ja muun muassa korkein hallinto-oikeus on joutunut ottamaan useasti ennakkopäätöksissään kantaa jätestatukseen.

SUOMEN KUNTALIITTO

Marko Nurmikolu
Johtava juristi